

U 15/2017 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (käteisrahan valvonta)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään eduskunnalle komission 21 päivänä joulukuuta 2016 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 9 päivänä helmikuuta 2017

Valtiovarainministeri Petteri Orpo

Neuvotteleva virkamies Jere Lumme

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

MUISTIO
9.2.2017

EU/2016/1832

KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI UNIONIIN SAAPUVIEN TAI SIELTÄ POISTUVIEN KÄTEISVAROJEN VALVONNASTA JA ASETUKSEN (EY) N:O 1889/2005 KUMOAMISESTA

1 Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Komissio on 21 päivänä joulukuuta 2016 antanut ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) n:o 1889/2005 kumoamisesta (KOM(2016) 825 final).

Euroopan unionin tehtäviin kuuluu edistää taloudellisen toiminnan tasapainoista kehitystä luomalla sisämarkkinat sekä talous- ja rahaliitto. Sisämarkkinat käsittävät alueen, jossa ei ole sisäisiä rajoja ja jossa varmistetaan tavaroiden, henkilöiden, palveluiden ja pääoman vapaa liikkuvuus. Laittomasta toiminnasta saatujen tuottojen tuominen rahoitusjärjestelmään on uhka yhteisön ja jäsenvaltioiden terveille ja kestäväälle taloudelliselle kehitykselle.

Ensimmäisellä rahanpesudirektiivillä (91/308/ETY) otettiin unionissa käyttöön järjestelmä rahanpesun estämiseksi seuraamalla luotto- ja rahoituslaitosten sekä tiettyjen ammattiryhmien kautta toteutettavia liiketoimia. Kyseisen järjestelmän käyttöönoton katsottiin voivan lisätä käteisrahan kuljettamista laittomiin tarkoituksiin. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 26 päivänä lokakuuta 2005 yhteisön alueelle tuotavan tai sieltä vietävän käteisrahan valvontaa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1889/2005. Asetus tuli voimaan 15 päivänä joulukuuta 2005. Asetusta on sovellettu kuitenkin vasta 15 päivästä kesäkuuta 2007. Samana päivänä tuli Suomessa voimaan asetusta täydentävä laki Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta (653/2007).

Nykyisin sovellettavassa asetuksessa ja kansallisessa laissa säädetään, että unionin alueelle saapuvalla tai sieltä poistuvalla luonnollisella henkilöllä on ilmoittamisvelvollisuus, jos kuljettaa mukanaan vähintään 10 000 euroa käteisrahaa. Kyseinen rahamäärä on ilmoitettava sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jonka kautta henkilö saapuu unionin alueelle tai poistuu sieltä. Ilmoittamisvelvollisuuden ansiosta unionin ulkorajalla on mahdollista kerätä käteisrahaliikennettä koskevia tietoja ja tarvittaessa antaa ilmoitus epäilyttävistä varoista rahanpesun selvittelystä vastuussa oleville viranomaisille. Asetuksella ei sinänsä rajoiteta käteisrahan tuontia yhteisöön tai vientiä sieltä. Kysymys ei ole rikollisuuden valvonnasta, vaan lähinnä käteisrahaliikenteen seurannasta, jonka yhteydessä voidaan havaita unionin ulkorajan yli kuljetettavia rahanpesuun tai muuhun rikolliseen toimintaan liittyviä varoja.

Kansainvälistä yhteistyötä rahanpesun torjumiseksi on toteutettu erityisesti OECD:n yhteyteen perustetussa rahanpesunvastaisessa toimintaryhmässä (Financial Action Task Force, FATF). Käteisrahan valvonta-asetus perustuu FATF:n kansainvälisiin standardeihin ja erityisesti sen suositukseen käteisrahojen valvonnasta. Kansainväliset standardit ovat kuitenkin kehittyneet vuoden 2005 jälkeen. Lisäksi komission selvitystyö ja jäsenvaltioilta kerätty informaatio puoltavat muutosten tekemistä käteisrahan valvontaan. Asetus on erityisen tärkeä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksen mukaan vuodelta 2005 oleva asetus kumottaisiin ja korvattaisiin uudella asetuksella. Uusi asetus seuraisi kuitenkin pääpiirteittäin nykyistä asetusta. Henkilöillä olisi jatkosakin velvollisuus tehdä ilmoitus, jos kuljettavat mukanaan vähintään 10 000 euroa käteistä ja toimivaltaisella viranomaisella säilyisi oikeus tehdä tarkastuksia. Ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisuutta kuitenkin laajennettaisiin siltä osin, että ilmoitusvelvollisen henkilön tulisi antaa myös käteisvarat viranomaisen tarkastettaviksi.

Joitakin merkittävämpiäkin muutoksia esitetään. Käteisrahan käsitettä laajennettaisiin, jolloin myös ilmoitusvelvollisuus koskisi yhä useampaa tilannetta. Lisäksi posti- ja rahtikuljetuksina sekä kuriirilähetyksinä kulkevat käteisrahat kuuluisivat jatkossa asetuksen piiriin. Eri viranomaisten ja jäsenmaiden välistä tietojenvaihtoa pyritäisiin parantamaan lisäämällä oikeuksia ja velvollisuuksia. Toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oikeus pidättää myös alle 10 000 euron kynnysarvon jääviä käteisvaroja, jos on aihetta epäillä niiden liittyvän kesäkuussa 2015 hyväksytyssä rahanpesudirektiivissä (2015/849/EU) tarkoitettuun rikolliseen toimintaan.

Ehdotusta valmisteltaessa oli pohdittu myös mahdollisuudesta säätää tietojen käyttämisestä verovälvonnassa, mutta sen osalta oli kuitenkin nähty perusteluissa tarkemmin määrittelemättömiä oikeudellisia ongelmia.

2.1 Muutokset käteisrahan määritelmään

Voimassa olevassa asetuksessa käteisraha on määritelty melko kapeasti kattaen lähinnä valuutan (setelit ja kolikot) sekä haltijakohtaiset ja siirtokelpoiset maksuvälineet, kuten sekot ja velkakirjat. On tullut ilmi, että rikolliset pyrkivät välttämään ilmoitusvelvollisuutta kuljettamalla käteisen sijaan mukanaan esimerkiksi kultaa tai muuta likvidiä arvotavaraa. Näissä tapauksissa tavanomainen tavarasta annettava tulli-ilmoituskin voi olla pakollinen, mutta se ei komission näkemyksen mukaan kuitenkaan palvele täysin samaa tarkoitusta kuin ilmoitus käteisrahas- ta. Tulli-ilmoituksessa ei nimittäin vaadita tietoja mistä tavara on peräisin eikä sen käyttötar- koituksesta.

Tekniikan kehitys on mahdollistanut uusia rikollisuuden muotoja. Kyberturvallisuus, verkko- petokset ja laitton verkkokauppa ovat yleistyneet. Rikollisten toimintaa ovat edesauttaneet elektroniset rahamarkkinat ja niiden tarjoamat tuotteet, kuten haltijakohtaiset ennalta maksetut kortit, joihin tallennetaan rahallista arvoa.

Ehdotuksessa käteisrahan määritelmää laajennettaisiin kattamaan edellä kuvattuja komission tunnistamia aukkoja. Teknisesti tämä tavoite toteutettaisiin niin, että asetuksessa kuvattaisiin yleisesti vain määritelmään kuuluvat pääryhmät. Valuutan ja haltijakohtaisten maksuvälineiden rinnalle toisin sanoen lisättäisiin erittäin likvidit tavarat sekä haltijakohtaiset ennalta maksetut kortit. Asetuksen liitteessä olisi yksityiskohtainen selonteko siitä, mitä tarkalleen määritelmät kattaisivat. Komissiolle annettaisiin oikeus delegoiduilla asetuksilla muuttaa liitteessä olevia listoja. Tämä mahdollistaisi nopean reagoinnin sitä mukaan kuin rikolliset keksivät uusia toimintatapoja.

Ehdotetussa liitteessä ennalta maksettujen haltijakohtaisten korttien yksityiskohtainen määritelmä on vielä jätetty auki. Komission tarkoituksena olisi mitä ilmeisimmin seurata kyseisen maksuvälineen kehitystä tekniikan sekä riskien osalta ja täydentää liitettä myöhemmin sen perusteella.

2.2 Posti- ja rahtikuljetukset sekä kuriirilähetykset

Koska nykyinen asetus koskee henkilöiden mukana kulkevia käteisvaroja, ei posti- ja rahtikuljetuksissa eikä kuriirilähetyksissä kulkevista käteisvaroista ole ilmoitusvelvollisuutta. On kuitenkin huomattu, että rikolliset ovat hyödyntäneet näitä lähetysmuotoja ilmoitusvelvollisuuden välttämiseksi. Tästä syystä ehdotetaan, että toimivaltaiset viranomaiset voisivat riskianalyysin perusteella vaatia lähettäjältä, vastaanottajalta tai heidän edustajiltaan asetuksenmukaisen ilmoituksen.

2.3 Alle kynnsarvon jäävien käteisvarojen pidättäminen

Nykyisessä asetuksessa ei ole säädetty mahdollisuutta pidättää käteisrahoja, joiden summa alittaa 10 000 euron kynnsarvon. Uudessa asetuksessa tämä tulisi mahdolliseksi silloin kuin on aihetta epäillä rahojen liittyvän rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan. Sama pätee myös niihin tilanteisiin, joissa raha liikkuu postin tai kuriirin välityksellä tai rahdin mukana. Rahojen pidättämisen keston enimmäisajasta säädettäisiin kansallisesti. Aika ei kuitenkaan saisi ylittää 30 päivää. Rahojen pidättämisestä tehdyn päätöksen tulisi olla valituskelpoinen.

2.4 Tietojenvaihto

Voimassa olevassa asetuksessa säädetään ilmoituksia vastaanottaville toimivaltaisille viranomaisille velvollisuus saattaa tiedot myös rahanpesun selvittelykeskuksen käyttöön. Järjestelmä ei vaadi aktiivisuutta tietoja keränneen viranomaisen puolelta, sillä riittää, että tiedot ovat rahanpesun selvittelykeskuksen tarkastettavissa pyynnöstä. Uuteen asetukseen ehdotetaan ilmoituksia vastaanottavalle viranomaiselle velvoitetta toimittaa tiedot elektronisen järjestelmän kautta rahanpesun selvittelykeskukselle. Suomessa Tulli siirtää jo nykyisin sähköisesti tiedot rahanpesun selvittelykeskukselle kuukauden välein.

Nykyisessä asetuksessa tietojen vaihto muiden jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa on mahdollista vain, jos on aihetta epäillä rikollista toimintaa ja silloinkin tietojen vaihto on vapaaehtoista. Tämä on komission mukaan johtanut siihen, että tietoja vaihdetaan hyvin harvoin ja asetuksen täytäntöönpanosta on tullut epäyhtenäistä. Ehdotuksen mukaan toimivaltaisella viranomaisella eli Tullilla olisi velvollisuus toimittaa toisille jäsenmaille riskianalyysitietoja ja tietoa ilmoitusten laiminlyönneistä aiheutuneista ex officio ilmoituksista. Lisäksi toisille jäsenmaille tulisi toimittaa tietoa sekä käteisrahailmoituksista että kynnsarvon alittavista käteisrahakuljetuksista, mikäli on aihetta epäillä niiden liittyvän rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan.

Ilmoituksia vastaanottavan toimivaltaisen viranomaisen suostumuksella kerättyjä tietoja voitaisiin luovuttaa myös kolmansille maille ilmoitusten laiminlyönneistä aiheutuneista ex officio ilmoituksista, samoin kuin tietoa kynnsarvon alittavista käteisrahakuljetuksista, mikäli on aihetta epäillä niiden liittyvän rikolliseen toimintaan ja tietoja käteisrahailmoituksista, jos on aihetta epäillä niiden liittyvän rahanpesuun tai terrorismiin. Tietojen luovuttamisessa on kuitenkin noudatettava kansallisten ja unionin henkilötietosäädösten asettamia vaatimuksia.

2.5 Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin sanktiot

Sanktiot jäsenmaissa vaihtelevat suuresti. Joissakin jäsenmaissa ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti vaikuttaisi komission selvityksen perusteella jopa luovan oletaman rikoksesta. Komission mukaan rikostutkinnan tulisi kuitenkin olla erillinen prosessi.

Jäsenvaltioilla säilyisi oikeus määrittää seuraamusten taso. Niiden tulisi olla tehokkaita, sopuisia ja varoittavia. Voimassa olevan asetuksen mukaan seuraamukset on tullut ilmoittaa komissiolle. Asetusehdotus vaatisi myös, että komissiota pidetään ajan tasalla seuraamuksiin tehtävistä muutoksista.

2.6 Täytäntöönpano

Käteisrahan kuljettamisesta rajan yli ilmoitetaan viranomaisille kaavakkeella. Jo nykyisin useimmat jäsenvaltiot käyttävät samaa ilmoituskaavaketta, mutta se perustuu tällä hetkellä vapaaehtoisuuteen. Tämä ehdotetaan muutettavaksi niin, että komission kaavakepohjia olisi jatkossa pakollista käyttää. Lisäksi tilastollisten tietojen toimittaminen komissiolle on vapaaehtoista, joten tietojen yksityiskohtaisuus on vaihtelevaa. Ehdotuksen mukaan jatkossa jäsenvaltioilla olisi velvollisuus antaa komissiolle tilastotietoa kuuden kuukauden välein.

2.7 Henkilötietojen käsittely ja rikollisen toiminnan määritelmä

Siltä osin kun ehdotuksessa viitataan 'rikolliseen toimintaan' on kyse nimenomaisesti rahanpesudirektiivissä määritellystä toiminnasta. Kyseisen direktiivin 3 artiklassa rikolliseksi toiminnaksi on määritelty erinäisiä terrorismiin, huumekauppaan, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja korruptioon liittyviä tekoja sekä unionin taloudellisiin intresseihin vaikuttavia petoksia. Käsite rikollinen toiminta kattaa tämän lisäksi myös

"kaikki rikokset, välittömiin ja välillisiin veroihin liittyvät jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä määritellyt verorikokset mukaan luettuina, joista voi enimmillään seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus tai muu vapaudenrajoituksen käsittävä seuraamus, tai niiden valtioiden osalta, joiden oikeusjärjestelmässä on rikosten osalta vähimmäiskynnys, kaikki rikokset, joista voi vähimmillään seurata yli kuuden kuukauden pituinen vankeusrangaistus tai muu vapaudenrajoituksen käsittävä seuraamus".

Riskianalyysin perusteella voi viranomaiselle syntyä viitteitä siitä, että henkilön mukanaan kuljettama ja kynnysarvon alittava erä käteisvaroja liittyy rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan. Asetusehdotuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen tulisi tallentaa tiedot tällaisesta henkilöstä. Samoin perustein tiedot tulisi tallentaa lähettäjältä ja vastaanottajalta, kun kyse on posti- tai rahtikuljetuksesta tai kuriirilähetystä. Toimivaltainen viranomainen ja rahanpesun selvittelykeskus voisivat tallentaa tiedot viideksi vuodeksi. Vertailun vuoksi rahanpesudirektiivin 40 artiklassa on säädetty, että rahanpesun selvittelykeskuksen ja muiden viranomaisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja selvittämiseksi tarvitsemia tietoja tulee säilyttää viisi vuotta asiakassuhteen päättymispäivästä tai liiketoimen suorittamispäivästä ja säilyttämisaikaa voidaan jatkaa enintään viidellä vuodella.

3 Ehdotuksen vaikutukset

3.1 Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Euroopan unionissa tehdään vuosittain noin 100 000 käteisrahailmoitusta kuljetuksista, joiden yhteisarvo nousee noin 60—70 miljardiin euroon. Valvonta-asetuksella puututaan rajat ylittävään rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. Tällä tavoin pystytään takaamaan turvalliset ja tasapainoiset sisämarkkinat.

Ehdotetut asetuksen tuomat uudistukset parantaisivat käteisrahan liikkumisen valvontaa verrattuna voimassa olevaan asetukseen. Samalla hallinnollinen taakka ei komission näkemyksen

mukaan kasvaisi suhteettomasti. Posti- ja rahtikuljetuksissa sekä kuriirilähetyksissä ei vaaditaisi säännöllistä ilmoittamista, vaan ilmoitusta pyydetäisiin vain kun riskianalyysi on antanut siihen aihetta. Yritystoimintaan ei tällä voida olettaa olevan merkittävää vaikutusta, sillä yritykset harvoin lähettävät käteistä kyseisin menetelmin.

Ehdotuksella ei siihen liitetyn vaikutustenarvioinnin mukaan olisi merkittävää vaikutusta EU:n budjettiin eikä kansallisiin budjetteihin. Jossain määrin kustannuksia syntyisi kuitenkin tietojenvaihtojärjestelmistä ja henkilöstöresurssien allokoinnista.

3.2 Ehdotuksen muut vaikutukset

Ehdotuksella laajennetaan velvollisuutta ilmoittaa tietoja viranomaisille ja viranomaisen oikeutta pidättää käteisrahaa. Näin ollen sillä olisi vaikutuksia eräisiin perusoikeuksiin, kuten yksityiselämän suojaan, henkilötietojen suojaan, omaisuudensuojaan ja oikeuteen harjoittaa liiketoimintaa. Uudistukset nykyiseen asetukseen verrattuna olisivat komission mukaan kuitenkin suhteellisuusperiaatteen mukaisia ja toteuttaisivat yleistä etua. Ehdotuksen nojalla tietoja saavien ja käsittelevien viranomaisten toimintaa on säädelty tiukasti, jotta perusoikeudet voidaan turvata.

4 Ehdotuksen suhde Suomen lainsäädäntöön

Suomen kansallisessa lainsäädännössä rajan yli kuljetettavasta käteisrahasta säädetään laissa 653/2007 siten kuin se on myöhemmin muutettu. Ehdotettu asetusta aiheuttaisi muutoksia kansalliseen lakiin. Asetusehdotuksen mukaan voitaisiin riskianalyysiin perustuen vaatia, että lähettäjä tai vastaanottaja ilmoittaa posti- ja rahtikuljetuksissa sekä kuriirilähetyksissä mahdollisesti sisältyvästä käteisrahasta. Lakia on muutettava muun muassa lisäämällä sanktio väärästä ilmoituksesta tällaisissa tapauksissa. Uusi asetusta vaatisi lisäksi muutoksia artiklaviittauksiin ja eräitä muita teknisiä muutoksia. Asetuksella olisi myös vaikutusta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan lainsäädännön soveltamiseen. Lainsäädäntöä ollaan parhailaan uudistamassa (HE 228/2016 vp).

5 Ahvenanmaan asema

Asetuksessa tarkoitettu käteisrahan valvonta ei sisälly Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan.

6 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionissa ja kansallinen käsittely

Euroopan unionissa komission ehdotusta käsitellään neuvoston tulliliittotyöryhmässä ja yhdessä Euroopan parlamentin valiokunnista (todennäköisesti IMCO). Komissio esitteli ehdotuksensa ensimmäistä kertaa 11.1.2017 neuvoston tulliliittotyöryhmässä.

Valtiovarainministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä Tullin, oikeusministeriön ja sisäministeriön kanssa. U-kirjelmä on käsitelty tulliteknisten kysymysten jaostossa 3 2.2.2017.

7 Euroopan unionin oikeuden mukainen oikeusperusta ja toissijaisuusperiaate

Oikeusperustana ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla (sisämarkkinat) ja 33 artikla (tulliyhteistyö). Sisämarkkinoiden toimivuus vaatii rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä. Terroristit voivat käyttää hyväkseen maahantuonnissa aluetta, jossa on matalin suoja, mikä komission mukaan puolestaan uhkaisu vääristää sisämarkkinaita. Tästä syystä on tärkeää, että unionissa pyritään yhtenäisesti parantamaan suojaa. Ehdotus

tus on näin ollen komissiossa katsottu toissijaisuusperiaatteen mukaiseksi. Jäsenvaltiot voisivat jatkossakin halutessaan toteuttaa unionin sisäisiä tarkastuksia SEUT 65 artiklan sallimissa puitteissa.

Valtioneuvosto katsoo ehdotuksen olevan toissijaisuusperiaatteen mukainen.

Asetus ja sen tuomat uudistukset olisivat komission näkemyksen mukaan tarpeellisia. Kansainväliset normit ja standardit tukevat ratkaisua, jossa posti- ja rahtilähetyksissä kulkevat käteisrahat tulevat kontrollin piiriin. Sama pätee ehdotukseen, jonka mukaan kynnysarvoa pienempiä summia voitaisiin väliaikaisesti pidättää, jos on aihetta epäillä niiden liittyvän rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan.

Kaiken kaikkiaan asetus olisi komission mukaan suhteellisuusperiaatteenkin mukainen. Tämä käsitys perustuu useaan yksityiskohtaan. Esimerkiksi käteisrahan määritelmän laajentaminen pienentäisi riskiä siitä, että ilmoitusvelvollisuus kierretään. Kun delegoidulla asetuksella tulevaisuudessa pohditaan lisättäviksi liitteeseen tiettyjä ennalta maksettuja kortteja, tullaan myös punnitsemaan todellisia riskejä siitä, että niitä käytetään rikollisessa toiminnassa. Lisäksi tietojen vaihdon parantaminen etenkin rahanpesun selvityskeskusten suuntaan tehostaa asetuksen tavoitteiden toteutusta. Jäsenvaltioiden välinen tietojenvaihto puolestaan on rajattu tilanteisiin, joissa on aihetta epäillä rikollista toimintaa. Ehdotettujen muutosten suhdetta perusoikeussääntelyyn olisi kuitenkin arvioitava tarkemmin neuvottelujen kuluessa.

8 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnan kehittämiseen ja katsoo, että unionin laajuiset yhtenäistämistoimet tuovat etuja. Suomen käteisrahan valvontajärjestelmä perustuu myös EU:n lainsäädäntöön, jossa on valtioneuvoston käsityksen mukaan ollut puutteita suhteessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskeviin kansainvälisiin suosituksiin. Valtioneuvoston arvion mukaan asetusehdotus tukisi uuden rahanpesulainsäädännön soveltamista ja sen tavoitteet ovat siten kannatettavia.

Valtioneuvosto kannattaa valvonnan laajentamista myös posti- ja rahtikuljetuksiin sekä kuriirilähetysiin. Tältä osin pidetään tosin tärkeänä, ettei hallinnollista taakkaa kasvateta liikaa. Valtioneuvosto katsoo voivansa tukea komission ehdotusta, jonka mukaan ilmoitusvelvollisuus syntyisi vasta riskianalyysin seurauksena, eikä säännöllistä ilmoitusvelvollisuutta näin ollen olisi.

Riskianalyysiä hyödynnettäisiin myös kynnysarvoa alittavien määrien valvonnassa. Käteisrahan liikkumisesta tehtäisiin kirjaus ja rahat voitaisiin pidättää tilanteissa, joissa on aihetta epäillä rahan liittyvän rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan. Valtioneuvosto katsoo tämänkin ehdotuksen tehostavan rikoksentorjuntaa. Jo nykyisellään tullilain (304/2016) 30 § sallii Tullin tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat rahanpesurikoksen tai terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 38 §:n mukaan Tullin tulee ilmoittaa epäilystään rahanpesun selvittelykeskukselle, joka puolestaan voi antaa Tullille määräyksen pidättää varat. Näitä kansallisia säännöksiä sovelletaan myös alle 10 000 euron arvoisiin rahaeriin.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 38 §:ssä säädetään, että rajavalvonnassa tavatut varat voidaan pidättää enintään viideksi arkipäiväksi jos se on tarpeen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi. Nykyistä ”käteisrahanvalvonta-asetusta” täydentävässä kansallisessa laissa (653/2007) säädetään, että toimivaltaisen viranomaisen eli Tullin on myös palautettava haltuunsa ottama käteisraha

viimeistään viiden arkipäivän kuluttua haltuunotosta, jollei laissa toisin säädetä. Asetusehdotuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen eli Tullin hallinnollisella päätöksellä tehtävän väliaikaisen käteisvarojen haltuunoton kansallisesti säädettävä enimmäisaika voisi olla korkeintaan 30 päivää, mikä kansallisen lainsäädäntömme valossa vaikuttaa pitkältä. Eduskunnassa käsiteltävänä olevassa rahanpesun selvittelykeskusta koskevassa lakiehdotuksessa pidätysaika on ehdotettu pidennettäväksi kymmeneen arkipäivään. Tätä kuitenkin täydentää Suomessa mahdollisuus vakuustakavarikkoon.

Valtioneuvosto tukee myös komission ehdotusta tietojenvaihdon tehostamistoimenpiteistä. Ehdotuksia olisi kuitenkin arvioitava perusoikeussääntelyn ja tietosuojan näkökulmasta. Lisäksi on selvitettävä asetuksen seurauksena mahdollisesti tarpeellisiksi tulevat tiedonsiirtoon käytettävien elektronisten järjestelmien päivitykset.

Myös käteisrahan määritelmän laajentamisen tavoitetta valtioneuvosto pitää kannatettavana. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan lakiehdotukseen (HE 228/2016 vp) ja terroristisessa tarkoituksessa hankittujen varojen jäädyttämistä koskevaan lakiin (325/2013) sisältyy asetusehdotuksen tavoin laaja varojen käsite. Erityisesti uuden teknologian mukanaan tuomat keinot kiertää ilmoitusvelvollisuutta on pystyttävä estämään ja siltä osin ehdotus delegoida komissiolle oikeus asetuksella päivittää käteisrahan määritelmän yksityiskohdita on perusteltu. Valtioneuvosto katsoo silti tärkeäksi huolehtia siitä, ettei määritelmän laajentaminen johda kriittisiin rajanveto-ongelmiin, minkä vuoksi ehdotusta delegoidulla asetuksella tarkemmin annettavasta sääntelystä voidaan puoltaa.

Valtioneuvosto pitää esitettyä oikeusperustaa asianmukaisena.